

שטאל זאב

זאב שטאל

1928-1948

נפל ב-י"ב בכינן תש"ח 19.6.1948



משפחת שטאל

ליצחק וחנה (פייגה) שטאל נולדו ארבעה בנים: צבי, אשר נולד בשנת 1920, מיכאל, אשר נולד בשנת 1922 (טבע באניה סטרומה ב-1942), משה אשר נולד בשנת 1925 וזאב - וילי אשר נולד בשנת 1928.

ארבעת הבנים נולדו בסיגט, או בשמה ההונגרי הרווח "סיגטול-מאראמיצי". סיגט היא עיר בחבל מאראמורש ופירושה ההונגרי הוא: אי. עיר זו מנתה 37 אלף תושבים וביניהם הונגרים, רומנים ויהודים.

בשנת 1935 עבר משפחת שטאל לגור בבוקרשט בירת רומניה. משפחת שטאל הייתה משפחה יהודית מסורתית, שם מרה על גשרות ויביה את השבת והחגים. האב יצחק שהה רוב הזמן בעבודתו, ולכן ארבעת הבנים גדלו עם אנס. אלמנתו של זאב מספרת: "זאב גדל במשפחה אמידה והוריו היו ממש אצילי נפש."



תמונה משפחתית: מימין לשמאל - האם חנה, הבנים צבי, זאב, מיכאל, משה והאב יצחק.

מילדות לבגרות

השם:

זאב קרוי על-שם קרוב משפחה שנפטר, אך בבית הספר ברומניה כינו אותו בשם וילי (קיצור של וילאהם הקיסר האוסטרי).

לימודיו:

מגיל 5 למד זאב בחדר, כיון שלא היו בתי ספר יהודיים בעיירה בה התגוררו. בחדר בילה זאב את רוב יומו. בגיל 7 עבר זאב ללמוד בבית ספר יסודי בסיגט. את הלימודים בבית הספר היסודי סיים בבוקרשט והמשיך שם ללמוד בבית ספר יהודי תיכוני מקצועי "דיוקנו".

תחביביו:

כנער, היה זאב שובב אך ממושמע. הוא עסק בספורט ובעיקר בתחומי השחיה והשיט ונהג לבלות את זמנו הפנוי בשיט בנהר האיזה ונהר הטיסה, אשר שכנו באזור מגוריהם. נהר האיזה שכן בקטע הדרומי של העיר וזרם באורך של קילומטרים ונהר הטיסה שכן בגבול עם צ'כיה. זאב נהג לשוט בנהרות עם אחיו בעיקר בעונת החורף. בנוסף לנהרות ששכנו בעיר, שכן גם הר גבוה. בימי שבת נהגו משפחת שטאל לשהות בהר ובכל פעם ניצל זאב את ההזדמנות ונפש במימי הנהרות שלמרגלות ההר יחד עם אחיו.



בתמונה: זאב בילדותו.

ההתבגרות:

כאשר עברו לעיר הגדולה (בוקרשט) חשו אוירה אחרת, שונה ומוזרה. בבוקרשט לא היו הרים וגם לא יערות כמו בסיגט, אלא בתים גבוהים, המולה רבה ועוד. בבוקרשט היו הרבה אגמים ומוזיאונים שם בילו. וכן השתייכו ארבעת הבנים לתנועות נוער ציוניות וזאב השתייך לתנועה הציונית "צרור הבונים".

כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה עלה האח מיכאל על אנית סטרומה - יהודים, פליטי אירופה הנאצית. שלטונות תורכיה לא התירו לנוסעי האניה ספינת מעפילים שיצאה בסוף

דצמבר 1941 מרומניה לארץ ישראל ובה 769 לרדת על- אף שסבלו מרעב וממחלות.
הספינה חזרה לים וב24 בפברואר האניה טבעה בשל מצבה הרעוע או בשל חבלה ורק נוסע
אחד ניצל.

משה, האח השלישי נלקח למחנה עבודה וזאב נשאר בבית עם אמו והמשיך ללמוד
בבית-הספר. אך דבר אחד היה ברור: בגיל מסוים הוא גם יגיע לארץ- ישראל.



בתמונה:
ארבעת האחים
ביחד.
מימין לשמאל-
זאב, משה,
מיכאל וצבי.

בתמונה התחתונה: זאב ומשה עם הוריהם.



זאב עולה ארצה

צבי, אחיו של זאב חזר מגנט- עיר נמל חשובה בצפון בלגיה, במקום מפגשם של הנהרות סכלדה וליס. צבי שירת בבריגדה היהודית ובגנט היה בסיסו. הוא חזר לבוקרשט ושכנע את זאב להצטרף אליו לשירות בבריגדה היהודית, זאב נענה לבקשתו.

הבריגדה היהודית הייתה חטיבה יהודית לוחמת במלחמת העולם השנייה, במסגרת הצבא הבריטי. הבריגדה הוקמה בספטמבר 1944 לאחר מאבק קשה של הסוכנות היהודית שנמשך מראשית המלחמה. המנהיגים היהודיים והציוניים תבעו להקים צבא יהודי שילחם נגד הנאצים. בריטניה סירבה מטעמים פוליטיים. כשהוקמה הבריגדה עמד בראשה אלוף בנג'ימין- יהודי בריטי. באביב 1945 נכנסה הבריגדה לראשונה לשדה הקרב בחזית איטליה, ליד נהר הסנו. הבריגדה מילאה תפקידים בקשירת קשר עם שרידי יהדות אירופה ומחנות המוות וגם בארגון, "הבריחה" וההעברה לנמלי ההעפלה. הבריגדה פורקה בשנת- 1946. מספר קורבנות הבריגדה במלחמת העולם השנייה היו 44 נפשות.

זאב נסע יחד עם אחיו צבי, דרך בודפשט, משם הגיעו לוינה, שם פגשו נער בן 16 בשם צבי גרונשטיין שעבד באותו הזמן במוסד "הבריחה". אח"כ הגיעו לשטרסבורג, בחזרה לגנט שם היה מחנה בו רוכזו המועמדים לעליה לארץ ישראל. המחנה היה בטיפול וניהול חילי הבריגדה היהודית. בתאריך 14.7.1946 עלה זאב על אניית מעפילים "החייל העברי". באנייה היו 571 נוסעים. האנייה הגיעה לחיפה בתאריך 31.7.1946 במשך שבוע ימים, עגנה שם ובתאריך 7.8.1946 הועברו העולים למחנה עתלית, אשר הוקם בתקופת המנדט הבריטי מצפון לשוב עתלית. מבנה צבאי גדול זה שימש בתקופת ההעפלה כמחנה מעבר למעפילים יהודיים בלתי חוקיים. בסוף שנת 1946 שיחררה יחידת פלמ"ח את הכלואים במחנה. בסוף דצמבר 1946 שוחרר זאב מהמחנה והגיע לפתח- תקווה, מקום מגוריו של אחיו, צבי.

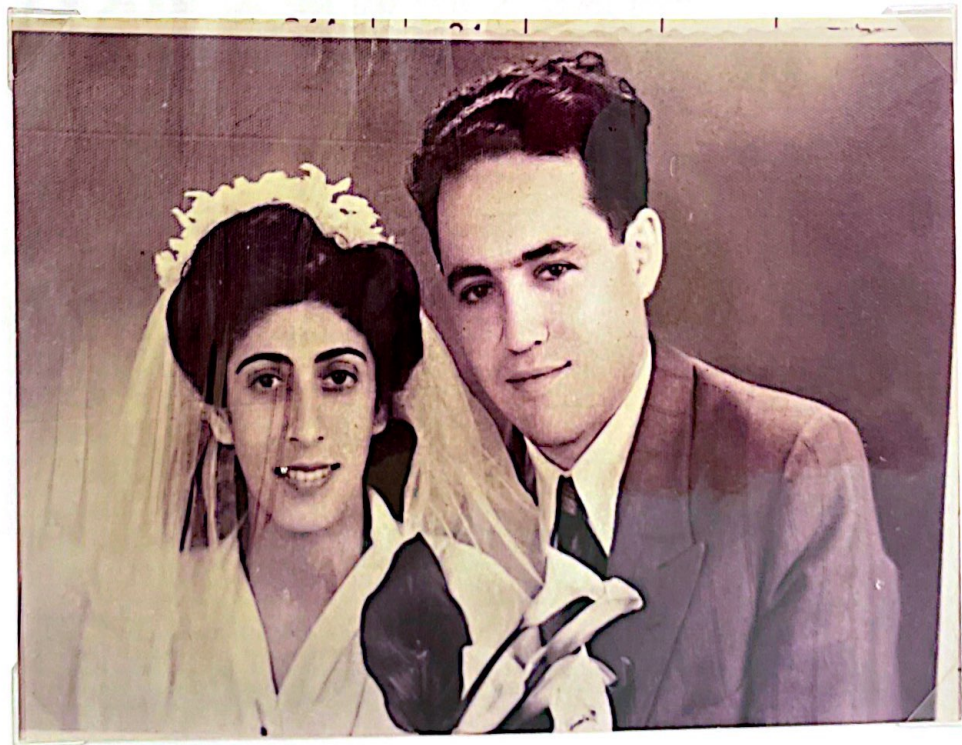
זאב השתייך לארגון "וגבוד"- שהחליטו שכאשר יעלו ארצה, הם יתיישבו בכמה ישובים. זאב ואחיו התיישבו במשמר הירדן. הם עבדו שם בסיכול אבנים וכרועי- צאן. ביום הם נהגו לעבוד, ואת הלילה העבירו בשמירות. צבי, אחיו של זאב עזב את משמר הירדן מסיבות בריאותיות.



בתמונה זו ניתן לראות את חברי "גרעין ודגוד", אשר עבדו בסיכול אדמת משמר הירדן-
מושב הספר הגלילית שנפלה בזמן מלחמת השחרור בידי הצבא הסורי.
התמונה צולמה בשנת 1947.

זאב ואביגיל נפגשים

אביגיל בת ראשון לציון, שייכת לארגון אצ"ל-ארגון צבאי לאומי לוחם שראשיתו בפילוג שחל בארגון ההגנה בירושלים בשנת 1931, כשקבוצה של מפקדים וחברים מן השורה פרשו והקימו את הארגון. בראש הארגון עמד אברהם תהומי. אביגיל ביקרה במשמר הירדן ופגשה את זאב-גבר חסון ונאה. אביגיל תיארה את המפגש ביניהם כ"אהבה ממבט ראשון". אביגיל וזאב שמרו על קשר, על אף המרחק הגדול ביניהם. הם התכתבו תקופה מסוימת, למרות הפחד שאחזו בתושבים בארץ, ולמרות ההרגשה הנוראה ששררה של בואה של המלחמה הקשה הצפויה. אביגיל וזאב נישאו בתאריך 24.2.1948. לאחר שהתחתנו עברה אביגיל למשמר הירדן לגור עם בעלה.



בתמונה: זאב ואביגיל בחתונתם.

ההתקפות

באותה תקופה היו בארץ התקפות רבות וחזקות. מטוסים סורים הוטסו לכיוון משמר הירדן, לכן פינו את הנשים ואת הילדים למושבה בנימינה. אביגיל, שהייתה בהריון הועברה גם היא עם שאר הקבוצה לבנימינה.

כדי לעזור ללוחמים במשמר הירדן הגיעה תגבורת מתל אביב. כל הלוחמים היו אנשי אצ"ל. בהתקפה הראשונה של הסורים, החיילים הישראלים הצליחו להתגבר. אך בהתקפה השנייה, הסורים נלחמו עד טיפת הדם האחרונה והצליחו לכבוש את משמר הירדן. את החיילים הישראלים לקחו בשבי. כן, גם את כל הרכוש והשלל הסורים בזזו. זאב נפצע קשה מאוד כאשר רסיס כדור, חדר לעמוד השדרה שלו וריתק אותו לגמרי. הוא נלקח באלונקה, ברגל לבית החולים בסוריה. שם עבר ניתוח, וכעבור תשעה ימים, בתאריך 20.6.1948, ייב בסיוון תש"ח, קבעו הרופאים את מותו. בן 20 היה זאב במותו. זאב נקבר בדמשק, ורק לאחר שנה גופתו הוחזרה לארץ.

אלמנתו אביגיל מספרת: "איבדנו אדם עליו, שמח, חברותי, בדחן ואהוב על כולם. הייתי בחודש השלישי להריוני, כאשר שמעתי את הפרטים הנכונים, לאחר כחודש על פציעתו ופטירתו של בעלי, הרגשתי שחשך עליו עולמי... לפני שנפרדתי ממנו בפעם האחרונה, ביקש זאב שאשלח לאמו מברק ברכה ליום הולדתה. בלילה כאשר חזרתי ממשמר הירדן לטבריה, שמעתי רעש תותחים. ביום הזה, בערב שבעות, משמר הירדן נפלה."

ת.נ.צ.ב.ה

מדינת ישראל

תעודת פטירה מקורית

של זאב שטאל

הננו מודיעים בצער עמוק כי
זאב שטאל ז"ל

נפל בשעת מלחי ותפקידו ביות

יב כסלו תש"ט (14.12.48) וא' סיון תש"ט 13.6.49

ממשלת ישראל צבאה הגנה לישראל

והאומה העברית ישאו תמיד את זכר

זאב אשר נפל בהגנת המולדת

ובמערכה על חרותה ועצמאותה

ר.ג. - י.כ.
ראש הממשלה



תמונת קברו של
זאב, ז"ל, הקבור
בקבר ישראל אשר
בנחלת יצחק

משמר הירדן במלחמת יום העצמאות

המושבה משמר הירדן חלשה על גשר בנות יעקב שעל הירדן. הצבא הסורי החל להפגין את המושבה מעמדותיו שבגולן החל מה-17/5 יומיים לאחר ההכרזה על הקמת המדינה. בראשית יוני, לאחר שנהדפו בגזרת בקעת כנרות ולא הצליחו לפלוש לישראל, החליטו הסורים לפעול בגזרת משמר הירדן כדי להגיע לאזור ראש פינה ולנתק את "אצבע הגליל". בשחר 5/6 ובחסות הפגזה כבדה, צלחו חיילים סורים את הירדן, כאחד קילומטר מדרום למושבה וניסו לפרוץ אליה, אך נבלמו באש המגינים. ב-6/6 עם שחר פעם נוספת: הם חצו את הירדן מדרום ומצפון למושבה, ובחיפוי הפגזה כבדה כיתרוה. התפתח קרב עז, אולם בשעה ארבע פתחה הארטילריה של צה"ל בהפגזה על ריכוזי הסורים, והם ברחו מהמקום. ב-10/6 תקפו הסורים שוב, לאחר שבמשך הלילה כיתרו את המושבה. הם הצליחו לחדור לבתים שבמזרחה, והחלו קרבות על כל בית, שהתפתחו לקרבות פנים מול פנים. עד שעות אחר הצהריים נכבשו רב בתי המושבה ורב המגינים ומן התגבורת שהגיעו אליו נהרגו או נפלו בשבי. כוחות מחטיבת "עודד" הצליחו לבלום את התקדמות הסורים מערבה. לאחר משא ומתן ארוך ומייגע נחתם הסכם שביתת הנשק עם סוריה ב-20/7/1949. בהתאם לו נסוגו הסורים מראש הגשר, השטח הוכרז אזור מפורז, והשבויים שנפלו בידי הסורים הוחזרו לישראל.

האירועים שקרו בחודש נפילתו של זאב

סיוון תש"ח - חודש יוני - 1948

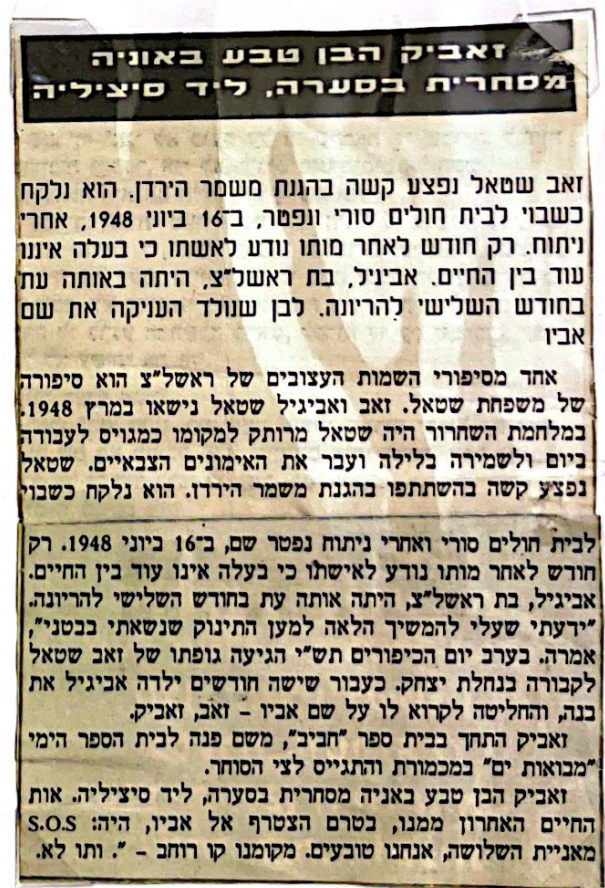
- רבת עמון הופצצה. מטוסי חיל האוויר הפציצו מטרות צבאיות ברבת עמון, בירת ירדן. מטוסי חיל האוויר פגעו גם בריכוזי צבא באזור טול כרם ובטירה הסמוכה לה (1 ביוני).
- שר החוץ של בריטניה הורה לסגור את בתי הזיקוק בחיפה. ההוראה עוררה תרעומת רבה בממשלת בריטניה, ושרים טענו כי ההחלטה תביא למחסור חמור בדלק באירופה (1 ביוני).
- חסן סלאמה, אחד ממנהיגי הכנופיות הערביות בשטחי ארץ ישראל, נהרג בקרב ראש העין (1 ביוני).
- מעפילי קפריסין הכריזו על שביתת רעב ל-24 שעות, והפגינו ברחבי מחנות המעצר. עשרות אלפי פליטים, שהגיעו מרחבי אירופה וניסו לעלות לישראל בדרכים לא חוקיות, נאסרו ע"י הכוחות הבריטיים והושמדו במחנות הסגר בקפריסין (7 ביוני).
- הממשלה הודיעה שתבטיח את הכנסתן של המשפחות שבניהן התגייסו לצבא. בהודעה נמסר שקרוב ל-9000 משפחות של מגויסים כבר מקבלות קצבה חודשית, המגיעה ביחד לסכום של 220 אלף לירות (10 ביוני).
- ת"א הופצצה. מטוסי קרב מצרים השליכו מטענים רבים של פצצות בעיר. בין ההרוגים היו גם נשים וילדים רבים (10 ביוני).
- דרך בורמה נפתחה. צלמי קולנוע ועיתונאים נכחו בטקס החגיגי של פתיחת ציר התנועה החדש מת"א לירושלים. הציר נפתח במאמץ רב, לאחר שהכביש שעבר סמוך למשטרת-לטרון נחסם פעמים רבות לתנועה. סיפור גילוי ופריצתו של הנתב החדש לירושלים הפך לאחד המיתוסים של מלחמת השחרור (15 ביוני).
- אניית הנשק אלטלנה טובעה מול ת"א, עלתה באש ו-13 איש נהרגו עליה (26 ביוני).
- מפקדי האגפים והמפקדים הראשיים בצה"ל נשבעו אמונים לארצם ולמולדתם את פקודת השבועה. הופקד הרמטכ"ל הראשון של צה"ל, יעקב דורי (דוסטרובסקי) (28 ביוני).

זאביק הבן

זאביק, הקר. נל שר אביו זאב, נולד חצי שנה אחרי מות אביו. כשנולד זאביק, חזרה אביו ל (אש) של זאב שטאל לבית הוריה, שם גידלה אותו. בזמן זה עלו הוריו של זאב, חנה ויצחק, לארץ ישראל. כאשר היה זאביק בן שלוש וחצי, נשאה אביגיל בשנית לאברהם וינשלבאוס.

בשנת 1967, ביום 18, נספה זאביק באניית השלושה, וכיום אין לו קבר כיוון שהאנייה טבעה.

זאביק אהב והיה קשור לאחותו מירי שהיתה בת 3 כשנספה, ואף שלח, כפי שצוין במכתבו האחרון "המון נשיקות למירי". בזאביק ראתה אביגיל תמיד את המשכיות אביו. הוא היה דומה לו במראהו החיצוני (פה ועיניים) ובמראה הפנימי, כלומר, באופיו. זאביק היה עליון, שמת, חברותי, בדרך ואהוב ע"י כולם.



כתבה שפורסמה בעיתון מקומי בראשל"צ



תמונה: זאביק הבן

אני נושאת עימי את צער השתיקה

תקוה ליאור

אומרת אביגיל שטאל, אלמנתו של זאב שטאל ואם שכולת. בן 46 שנה
אחר, לא פג הצער והכאב המפלח.

"הכרתי את זאב באצ"ל ונשאתי לו בזמן המאורעות שחיו אז בשיאן,
לפני קום המדינה. אני בת 22, הוא בן 21, עלם חמדות שאהב את
החיים, וחס חסידו פניו ריקם."

זאב עלה באותם שנים
לארץ מרומוניה באוויית
מעפילים, באופן בלתי לגלי,
הצטרף לגרעין חתיתשובות
במשמר הירדן, גרעין שנטס
ע"י קומץ אנשי תברידה
דאז."

אביגיל מליטה את עיניה
בכפות ידיה, ובדממה
המעיקה היא מנסה לאסוף
את הזכרונות, הקולות
והמראות מתמסרת בחרדת
קודש ליקיריה השמורים
עמוק בליבה, מנסה שלא
לאבד משחו בדרך תארוכה
והסאבת שעשתה אתם
ובלעדיתם מאז ועד היום.

"נשואי זאב ארכו 4 חודשים בלבד" - היא מספרת, "ובמסגרת שדותנו
באצ"ל התגוררנו במשמר הירדן שעל הגבול הסורי, מושבה קטומה
השובה ביפית, שלימים נפלה בידי הסורים."

חיתה שם טרגדיה איומה" - אומרת הנב" אביגיל שטאל, ופולטת
אנחת כאב, "לא היה בידנו נשק מאחר וההגנה לא עזרה, בגלל חילוקי
דעות שחיו בינה לבין האצ"ל, וכך יצא שאנחנו שילמנו מחיר דמים
כבד על ההפקרות המכפירה שגבעה ממלחמות היהודים מבית, ועל כך
איני סולחת ולא אסלה לעולם!"

בחדש השני להריגו, התפנית עם הנשמה ומילדת מן הישוב



אביגיל זאב
ביום נישואיהם



הבן זאביק

לבנימינה, בה מצאנו מחסה מפני ההתקפות הקשות של הסורים
שהפגזו ללא הפוגה."

אביגיל עוצמת את עיניה ומגלגלת קורותיה בדריכות ובעקביות
זכירה: "נסעתי לבקר את זאב בראש פינה, ומפקד המוצה חסם את
דרכי ואסר עלי את הכניסה. היכיתי עד רדת החשיכה והתגנבתי
לאוטובוס שחסיע לוחמים למקום. זו היתה הפעם האחרונה שראיתי
את זאב."

אני זוכרת את רגעי הפרדת אמרתי לו - 'שמור על עצמך' והוא
חשיב - 'חרי רצית בעל לחוס...' חח חיה למעשה חרנע שהמסך חבד
ידד על חיינו."

בחצות, תחת אש צולבת, חובילו המשמרות את הפצועים לבית
חולים פורח בטבריה. בהתקפה זו נפצע זאב אנושות ומת מפצעיו
לאחר תשעה ימים. אני לא ידעתי על כך."

רק חודשי שלומו, ומיד יום הלכתי לצלב האדום, עם שאר נשות
החיילים, על מנת לבדוק מי נפצע ומי נותר בחיים. המידע לא היה
מדויק. חודש וחצי אחרי שנפטר זאב, נדע לי ממכתב ששיגר לאשתו
אחד השבויים כי זאב איננו בחיים. שנה לאחר מכן הגיע אורונו
באמצעות הצלב האדום, לקבורה."

וכך ממשיכה אביגיל - "כשאני
בשיא הכאב, ידעתי שעלי
להמשיך הלאה למען התינוק
שנשאתי בבטני. שעות וימים
קשים הלמו עלי, השתדלתי שלא
לחשוב למען המטרה שהצבתי.
כעבור 6 חודשים ילדתי את בני
זאב - זאביק, הנקרא על שם
אביו המנוח."

הבן זאביק היה יפה תואר, גדל
והתחנך בבי"ס "חביב" בראשון
לציון, מקום בו נולדה האם אביגיל, בת למשפחה שורשית, שחקנת
ערכים לילדית, לאהבת ארץ ישראל, וחקקה על דינלה את "האני
נשבע" לטוב ולרע."

"עם סיום לימודיו של זאביק בבי"ס חיימי 'מבואות יק' במכמורת,
התגייס לצי הסוחר, וכשמלאו לו 18" - נקטעו דבריה של האם
אביגיל, והמילים נעתקו מפיה. היא שלפה גוילי נייר צמודים של
כפתר ועלית התנוססת מתורת "S.O.S." - נאמר כי דממה."

ובשורות קטנות יותר נכתב "S.O.S." מאוניית חשלושה, אנחנו
סובעים - מקומנו קו רוחב, ואחר כך - לא כלום...". ושוב הכה
הגורל ונסגר עוד מעגל ממנו נותרה תמונת דיוקנו של זאביק, נער עם
חיוך תמים, שלקח עימו את סוד העלמו.

מאותם רגעים הפכו זאב האב זאביק הבן לקוד אינטימי מקודש,
הסמון חזק בתוככי ליבה של אביגיל שטאל - "הם עדיין חיים" -
היא אומרת ומסבירה - "הם ימותו כשאני אמות, לא, אינני חולמת
עליהם, אין לי נסיה לחלום, הם איתי מתחת לעור..."

יום הזכרון, זה יום חשוב ומיוחד להתייחדות ולהסברה, אך אתכחש
לאמת אם לא אומר כי הכאב והאובדן הוא אישי ולא לאומי. קשה לי
לקבל את המעבר מיום הזכרון לחגיגות העצמאות, זהו מעבר חד
וגרוע הנותן תחושה של מי שחלק חלק, ועכשיו יש שמחה, עולם
כמנהנו נוהג, וברגעים שהשכול והאובדן עומדים מנגד, מפרה תרועות
הפסטיבלים את האוירה המיוחדת והחגיגות והזיקוקין תופסים את
מקומם."

אביגיל שטאל נישאה בשנית לאברהם וינשבים, עבדה כעוזרת נגנת
במשך 12 שנה, כיום פנסיונרית. אשה מרשימה, ידועת סבל, מתנסחת
יפה, ובקול נמוך היא מסכמת: "אנו למעשה חיים עדיין את מלחמת
העצמאות, ותחוזה שלנו מתווח דף נוסף במגילת העצמאות של ישראל
בשנות האלפיים."

ראיון עם אביגיל על אובדן בעלה ובנה

התרשמותנו

הכנת האלבום הייתה מלווה ברגשות מעורבים. רגשות של צער, כאב ויגון על נפילתו של אדם אהוב אשר הותיר אחריו משפחה כאובה.
לפני הפגישה הראשונה עם אביגיל, אלמנתו של זאב, חששנו ולא ידענו איך יתפתחו הדברים, אך אביגיל הסירה כל חשש מלבנו.
בתוך העבודה טמון סיפור חיים שלם, של אדם אשר תרם את חייו למען המדינה.
הכנת העבודה הייתה ארוכה, אך התוצאות מספקות.
ברצוננו להודות לאביגיל, צבי ומשה אשר היו נכונים לעזור לנו בכל עת שהזדקקנו. כמו כן תודותינו נתונות גם לשוב ראובן ולעדנה גורליך, אשר הדריכו אותנו במשך כל העבודה.

שמות העורכים:

איה דודאי - 9644693

חגי לוין - 9667090

הילה שטיבלמן - 9666733
חט"ב : אחוץ-הבילויים